

Ибрим Кадри, род. 1928 г. в с. Корница, основно образование.

Живяхме си добре, обаче едно известно време започваха да приканват, който е на служба, за да му подменят името. Това беше през 1964 г. още, но ние заградихме съвета и скъсахме документите и натискът изчезна. Беше спокойно дълго време и хоп... пак същото ни нападна. Пак взеха да привикват хора по същия начин и виждат...щото нали знаеш, има хора такива, и такива...И имаше един от Секретариата и дойде да се оправдава като каза, че имало 73 инициативи от помаците, че искат да си станат българи, но другите не им давали. Това се развива през 1973 г. И започнаха вече днеска едни, утре други, и после масово да сменят имената. И тука наизлязохме няколко стотин човека и започнахме да палим огънове. Целият площад беше заграден от огънове, имаше запален огън и върху пътя. Плочките на площада бяха замръзнали, защото беше зимно и студено време и нашите хора пръскаха със сол, за да може да се стопи леда. И задържахме огньовете доста време, но... нали и от тук си има такива хора, съобщават коя вечер е най-слабото място – най-слабият час от денонощието. Защото имаше около 20 семейства, които не искаха да идват тука на площада с нас. Ей такива, които бяха на служба в съвета, овчари и др. Но имаше и такива, които се отказваха от службата, за да могат да присъстват при нас.

- Добре де, ами като седяхте на площада какво правихте? Хора ли играехте?
- Ами използвахме всичко. Търсихме свобода.
- Ракия пиеше ли се ? Защото на това студено време...
- Ами... Когато дойде генералът с войските в покрайнините. Имаше ей там едни огънове, където хората пиеха ракия, и то бяха тези, които бяха против нас. Но нямаше така пианство.
- Въпросът ми е през деня по какъв начин показвахте солидарност ?
- През деня играехме на народна топка. Имаше и врътка [изградено от дърво съоръжение, използвано обикновено на традиционните байрямски забави – б. м. – М. Г.]направихме и се люлеехме. И така хем се ядосваме, хем си и празнуваме.
- А хора, кучеци имаше ли ?
- Не нямаше хорò. Обаче идваха хора от Благоевград и казваха „Тук кръв ще се лее, обаче това ще го направим.” Но не им знам имената, защото те не си ги казаха. Но така и стана. Издадоха ни, че тук към три часа през нощта, повечето хора си спят у тях и тук (на площада) има само дежурни. И войските пристигнаха една нощ.
- Колко хора бяха ?
- Ами не мога да ти кажа, това всичко беше с джипове и войници. Даже ние на един път ги отблъснахме с камъни, щото каналът тука беше разкопан. Обаче нашите българи и нашите дето не щяха (да се съпротивляват – б. р.) им казаха откъде да минат и ни заградиха.

И започна акцията и грабнаха ме от тук и ме закараха в град Видин. Там бях интерниран три години.

- А ти сам ли беше там или със семейството ?
- Сам. Като ме дигаха оттука имаше един Стойчев и аз му викам „Сам ли ще вървя?” и те влезнах в читалището да търсят жена ми, ама тя на друго място се беше скрила и ми казаха „Върви бе, върви нагоре, това е като градушка, може и да си те върнат.” И аз им викам „Гол ли ще ида?” и ме пуснаха да отида и да си взема багаж. Ама аз трябва да взема и пари, защото другите вардят и ще ни вземат парите и аз едвам взех сто лева. Сядам аз в колата и гледам до мене един, който двадесет години беше партиен секретар, и той там. И аз му се смее и му викам: „Ей ти, двадесет години беше партиец, а сега и ти си в колата при мене.” И той вика: „Мълчи, еба си майката, мълчи.”

Добре ама имаше един град Димово, Видинско и там ни разпределиха кой за къде е. На мене ми казват: „Ти си в най-хубавото село. Такава ти е характеристиката. Има 12 предприятия там и ти там няма да пострадаш.” Това беше село Орешец. Хубаво, ама един там, кметът на Белоградчик, вика: „Ама ти си сам, нямаш ли някой близък да не си сам в това село?” Ама аз не разбрах, че има предвид роднина и викам: „Ей таз жена до мене с това дете ми е много близка”. А ние не сме близки. Просто те живеят до нас. И той ми вика: „Ще подпишеш ли за тях гаранция, че са добри хора, щото много им е лоша характеристиката.” Щяха да ги изпратят в друго село, а там нямаше работа, имаше само два свинарника.

Началникът на МВР-то беше арабия. Той ни помагаше там.

- А как се отнасяха към вас местните ?
- Местните там по-хубаво се отнасяха, отколкото тука.
- В смисъл?
- Ами, как да ти кажа. На тия дете бяхме там им викат торлаци. Приказват ту сръбски, ту български. Такива бяха хората. Имаше и власи.
- И така съчувстваха ли ви?
- И директорът, който беше на цеха към завода, и работниците, това са 400 души работници, се държаха много добре с нас.
- Ти къде работеше? В какво предприятие?
- Първо бяхме в ОКС-то. Сетне началникът на милицията каза: „Малко пари дават тука, сега ще работите на друго място” - и ни вкара на друго място в дърводобива. И там ни плащаха по-добре. Пак в село Орешец.

И там тоя, директорът, ни уважаваше много, щото той казваше, че през 1923 г. са убили баща му и казваше: „И ние страдахме като вас”. И нас много ни уважаваше. И нищо не пострадахме там. Все едно, че бяхме на екскурзия. Но тука те [хората] са лоши. Всичко живо тука беше против нас. Сега тука има българи, които действително ние знаехме, че участваха. Те сега се кълнат, че не са били.

- Участваха в какъв смисъл ?
- В акцията. Защото знаят пътищата. Знаят кой къде се намиреше. Щото от града имаше папка с имената на инициаторите. Обаче сетне като видяха, че не става така, заградиха селото... Имаше много доброволни отряди. Ето, ние ги знаем тука, от с. Дъбница, имаше доброволен отряд от мюсюлмани, които дойдеха тук да ни бият.
- Ама турци ли...?
- Турци са. Това ще ти кажа, че те имаха съмнение, че самата власт им казваше: „Ние ще сменим само имената на българо-мохамеданите. Вас няма да ви бараме.” И като натиснаха тях, още по-лошо стана.
- И после коя година се върна след интернирането ти?
- Три години като седях и ме извикаха в МВР-то и ми казаха: „Досега отговаряхме за тебе. Сега ако искаш седи тука десет години, но вече не отговаряме за тебе. И аз им викам, че аз имам семейство и си тръгвам от тука. Като си дойдох тука (в село Корница – б. р.) веднага ме извикват в милицията. Те ме попитаха защо не съм отишъл при тях моментално, но аз им казвам, че имам право да почивам два дена. А те ми викат: „Или ще се справиш, или ще те върнем пак там.” И им казвам: „Подпишете на гърба, защо ще ме върнете пак там”. И така... А тука вече беше приключило с имената и ми викат: „Хайде сега и ти да си смениш името.”
- А ти там си беше с турското име?
- Ама те затова се ядосваха във Видинско, че са ме изпратили с турското име. Там тия хора ти казват: „Планина с планина се не сряцта, а човек с човека са сряцта – нека ти върнат те името, но не ние.” Разбираш ли, всеки се оправдава. Във Видин началникът ми казваше: „Разбираме те от тук до тук (като сочи от главата към петите – б. р.), обаче

няма изход да ти помогнем. Ако речем да ти помогнем, трябва да си отиваме.” (Смее се). „Но ще ти кажем едно завинаги – не трябва никои път да си с властта.” Викам: „Защо бе?” Той казва: „Защото днеска сме на власт ние, утре сте вие. И ако си направил някакви злини на селото – майката ти е ебата”. А другия, заместника на милицията, ми казва така: „Защо се надигате да ритате срещу остенията, срещу властта?” А пък аз казвам: „Ако нямаше такива, сега щяхте да бъдете под фашизъм”...

- И кажи сега като се върна тука 1976 г...

- Като се върнах тук, както всички, няма накъде, трябва и аз да си сменя името. Обаждат се от града – тук имаше един Димов в съвета и попитал: „Има ли Кадри име във вашия съвет?” И те казват, че има. „Какво е?” – „Иван”, ама аз не го искам това име. И тука имаше един човек, той сега почина...

- А тия в съвета, тук в селото местни ли бяха или от града идваха?

- Местни са в съвета. Този Димов беше местен, кметът беше местен... всичките са местни. Тези, които идват от града, те дойдат с джиповете си и си заминават, те идват само да ги дирижират и пак си отиват в града.

Добре, ама аз като се въртах в милицията и там един ме забелязва и ми казва: „Абе, как ти викат? – „Ибрим!” - „Ми какво се въртиш тука от около три дена?” И аз му казвам: „Абе, да е... тяхната майка, сменили са ми името, а аз туй име го не ща.” Не го познавам човека, но после гледам, седнал в милицията и работи на компютъра. (Смее се). И този после не видях от него бой, обаче много пъти ме изследваха. 31 пъти съм изследван отпреди „възродителния процес”, защото са писали в папката няколко души да ни изселят предварително преди „възродителния процес”. И сега ще ти кажа, няма да се обиждате, като бяхме на огъня (по време на протестите) и генерала си отиде и аз думам: „Да им е... майката, когато бях ученик в шести клас и във втори клас даскалето ни предаваха, че прабългарите са от турски произход, а на нас ни казват, че сме от български произход. Каква е истината?” Оттам веднага ме шпионират и ме извикаха в града. Щом съм знаел, че е така, да не съм разпространявал. Писали ме идеолог. Питат ме: „Получаваш ли преса?” – „Получавам.” – „Няма да казваш, какво пише във вестника”. „Имаш ли телевизор?” – „Няма да казваш, какво си чул по телевизията.” Така ме дирижираха да не казвам... А пък аз за този урок получавах шестици.

- А ти до кой клас си учил ?

- До шести. Училището ми вървеше много, но баща ми беше сам и отиде та се примоли на даскалите да ме изключат и аз не можах да продължа. Едно ще те питам. Чета в пресата един унгарски писател ...Сега на нас ни викат българомохамедани, а пък във вестника пише тюркобългари. Кое е вярно и кое не? Кой са фактите и коя е отговорността? Ей това не мога да го разбера.

- А когато ви сменяха имената, тука на останалите даваха ли ви списък да си избирате?

- Тези, които бяха в затвора и изселените и други, които са в папката на началника, на тях не им даваха да си избират имена. Той нарочно ти даваше най-лошото име.

- А в Турция след промените кои отидоха?

- В Турция отидоха виновните, страхливите и безимотните. От тези виновни, независимо българи, турци, казваха ми: „Както сте направили паметника, ще дойде време със зъбите ще ви накараме да го разбие.” Разбираш ли? Обаче те измряха.

- Добре, а тези които оттука бяха от Държавна сигурност, шпиони и т.н., после като падна комунизма, имаше ли някой... така, да се покае?

- Имаше, но аз не съм бил, не съм видял.

- Кажи ми за Куртулуш Байряма какво си спомняш?

- Ние тук си се веселяхме, играхме хора, песни, идваха и от други села и така.

- А от околните села други помаци идваха ли ?

- Идваха, разбира се. Все едно в Стара България, как правихме сбор. Канят се хора от различни села.
 - Сега в момента празнува ли се Куртулуш Байряма?
 - Празнува се. Тук в нашто село по-отпадна. Ние излезнем тука (на площада), ама ни кажат, че няма пари за музика и ние оставаме с празни ръце, но трябва да го празнуваме.
 - А как празнувахте първият Куртулуш Байрям?
 - Тържествено го празнувахме и дойдоха и от съседните села – от Гоце Делчев и от дето имаше помашко село – всички бяха тука. Отгук до разклона всичко беше леки коли. И всичките се прегръщаха и ръкуваха. Имаше мевлиди в джамията. Ядоха там. И българи, дето бяха там, и те ядоха. Те бяха тия, които не са участвали във „възродителния процес“. За ядене имаше халва, месо, пиене имаше и така. В чест на празника се прави курбан и се раздава на всички, независимо дали са българи или турци.
- Виж какво ще ти кажа от 1912 г. са ни замъчили да станем българи, но няма да станем. Всяка една власт, която иска да спечели, ни дава поощрения, че няма да ни бара, ама вземат ли властта и ни нападнат. Ей такива простотии правят и вече нямаме вяра на никой.
- А това название „помак“, според теб, откъде идва?
 - (Казва нещо на турски). Каква е тази дума „помак“, ние на турски му казваме „едренджия“, което значи помагач. А пък ваште тука, българите, казват, че идва от „помъчен“, че от мъка е станал турчин и затова им казват „помаци“. Няма действителни данни и факти и това е. Важното е, да сме в мир с християни, с гърци, македонци и добре да живеем...
 - А защо тези три села отсам река Места – Брезница, Корница и Лъжница - сте по-различни от останалите помаци?
 - Тия трите села спадаме в македонска територия. Ние трите села сме македонци. Мен са ме писали македонец. Дойдаха тука да ни нарекат и „македонци“, ама и това отпадна.
 - А това помниш ли го?
 - Помня го, разбира се.
 - И какво казваха местните хора? Бяха ли съгласни?
 - Съгласни бяха и сега ще са съгласни.
 - А вие помациите, бяхте ли съгласни?
 - Съгласни сме, щом сме в македонско място, какво от това.